

PLATON

IV

*Samlede værker i ny
oversættelse*

Udgivet af

Jørgen Mejer og Chr. Gorm Tortzen

88. 2 Platon. bind 84
Hasseris Gymnasium
Biblioteket, Jd

GYLDENDAL

2013

PLATONS KRITIK AF
HOMERS OG HESIODS
MYTER & GUDSBESKRÆB.

'Ja, det må du nok sige!' udbrød han. 'Det er ikke let!'

'Men det er simpelthen nødvendigt, at de er milde over for deres egne og barske over for fjenderne. Ellers behøver de ikke vente på, at der skal komme andre til at udslette dem. Det vil de selv klare meget hurtigere.'

'Det er sandt,' sagde han.

'Men hvad skal vi så gøre?' spurgte jeg. Hvor finder vi en karakter, der på én gang er både mild og fuld af aggression? For en mild natur står da i modsætning til en aggressiv.'

'Ja, det ser sådan ud.'

'Men hvis man mangler en af dem, bliver man aldrig en god vagt. Det ligner umulige krav, og det vil altså sige, at en god vagt er en umulighed.'

'Det er jeg bange for,' sagde han.

Da jeg nu sad fast her, så jeg tilbage på det vi havde sagt tidligere, og sagde så: 'Det er ikke så mærkeligt, at vi sidder fast, min ven. For vi har jo forladt det billede, vi stillede op før.'

'Hvad mener du?'

'Vi har ikke været opmærksomme på, at der faktisk findes sådan nogle naturer, som vi ikke troede fandtes. Naturer som rummer de to modsætninger.'

'Hvor dog?'

'Man vil kunne se det i flere forskellige dyr, men specielt i det dyr, vi sammenlignede med en vagt. Du er sikkert klar over, at det fra naturens hånd er racehundenes karakter at være så milde, som de overhovedet kan, over for dem de kender og er fortrolige med, mens de opfører sig lige modsat over for dem de ikke kender.'

'Ja, det ved jeg.'

'Så kan det altså lade sig gøre,' sagde jeg, 'og så er det ikke imod naturen, at vi leder efter sådan en vagt.'

'Nej, åbenbart ikke.'

'Godt, mener du, at den der skal have en vagts egenskaber, har brug for noget yderligere - nemlig foruden at være aggressiv også at være filosofisk af natur?'

'Hvordan?' sagde han. 'Jeg forstår det ikke ...'

'Også det kan man iagttage hos hunde,' svarede jeg, 'og det er en god grund til at være forundret over dette dyr.'

HER ER

'Hvad?'

'At når den ser nogen, den ikke kender, bliver den ophidset, også selvom den aldrig er blevet behandlet dårligt af vedkommende. Og når den ser en den kender, bliver den glad, også selvom den aldrig nogensinde er blevet godt behandlet af ham. Det har du måske aldrig undret dig over?' 376

'Nej, det har jeg faktisk aldrig rigtig tænkt over før nu,' svarede han. 'Men at de gør sådan, er klart nok.'

'Men det ser da bestemt ud til at være et raffineret forhold b ved dens natur. Og virkelig filosofisk.'

'På hvilken måde?'

'På den måde,' sagde jeg, 'at den skelner mellem ven og fjende i det den ser, alene på baggrund af, at den har lært den ene at kende og ikke kender den anden. Og det at en hund benytter sig af viden og manglende viden til at adskille det der er dens eget, og det der er fremmed, må da virkelig være udtryk for, at den elsker at lære, må det ikke?'

'Jo, det må det virkelig,' svarede han.

'Men det at elske at lære og det at elske visdom er vel det samme?' spurgte jeg.

'Ja, det er,' svarede han.

'Kan vi så ikke vove et øje og fastslå, at hvis han skal være en, der er mild over for sine egne og andre han kender, så må han af natur være filosofisk og elske at lære?' c

'Jo, det kan vi.'

'Altså filosofisk, aggressiv, hurtig og stærk af natur. Det er sådan den mand må være, der skal være en god og ordentlig vagt i vores by.'

'Præcis sådan,' sagde han.

'Ja, sådan er han, og det må være nok om det. Men på hvilken måde skal vi så få dem opdraget og uddannet? Og bidrager det, at vi betragter dette spørgsmål, til at vi kan få øje på det, der er den egentlige grund til, at vi ser på alt det her – hvordan retfærdighed og uretfærdighed opstår i byen? For vi må ikke udelade noget, der hører med til denne fremstilling og heller ikke trække den unødigt ud.' d

Glaukons bror svarede: 'I hvert fald forventer jeg helt sikkert, at den betragtning vil bidrage til det.'

'Jamen dog, kære Adeimantos!' udbrød jeg. 'Så skal vi da ikke springe den over – heller ikke selvom den viser sig at blive meget lang.'

'Nej, vi skal ikke.'

'Udmærket, så lad os gå i gang med at opdrage mændene – altså bare i ord ligesom i en historie. Så vi gør som de folk, der fordriver tiden med at fortælle historier.'

'Ja, det lyder helt rigtigt.'

'Hvilken uddannelse skal de så have? Er det ikke svært at finde en, der er bedre end den, der er udviklet gennem mange år? Og det er, går jeg ud fra, idræt for kroppen og musik for sjælen.'

'Det er det.'

'Skal vi ikke påbegynde deres uddannelse i musik tidligere end deres uddannelse i idræt?'

'Selvfølgelig.'

'Og til musik regner du også fortællinger, gør du ikke?'

'Jo, jeg gør.'

'Og af fortællinger er der to slags: de sande og de usande?'

'Ja.'

'Og man skal uddanne dem i begge slags – først i de usande?' 377

'Jeg forstår ikke, hvad du mener,' sagde han.

'Forstår du ikke,' svarede jeg, 'at vi først fortæller børnene historier? De er vel i det store og hele usande, selvom der også er noget sandt i dem. Og vi giver børnene historier, inden vi giver dem idræt.'

'Ja, det er rigtigt.'

'Det er det, jeg mente med at man skal gå i gang med musik før idræt.'

'Det havde du ret i,' sagde han.

'Godt, du ved vel, at det i ethvert foretagende er begyndelsen, der er det vigtigste – især når det gælder en, der er ung og sart? For det er frem for alt dér, hver enkelt ting formes og modtager det spor, man vil sætte i den.'

'Ja, selvfølgelig.'

'Skal vi så bare sådan uden videre lade børnene høre alle mulige historier lavet af alle mulige folk og altså lade dem optage meninger i sjælen, som for størstedelens vedkommende er i modstrid med dem vi mener de skal have, når de er vokset op?'

‘Nej, det skal vi på ingen måde tillade.’

‘For det første må vi så åbenbart føre tilsyn med dem der laver historierne, og når de laver en historie, der er smuk, skal den antages, mens de historier, der ikke er det, skal afvises. Vi må så få ammerne og mødrene til at forstå, at de skal fortælle deres børn de historier, der er tilladt, og at det er langt vigtigere at forme børnenes sjæle med historierne end at forme deres kroppe med hænderne.¹ Men langt de fleste af de historier, de fortæller i dag, skal forvises.’

‘Hvad for nogle?’ spurgte han.

‘I de største historier vil vi også se de små,’ svarede jeg. ‘For de store og de små er jo nødt til at følge samme spor og være i stand til at gøre det samme. Mener du ikke det?’

‘Jo, det gør jeg,’ svarede han, ‘men jeg forstår heller ikke, hvad du mener med de største historier.’

‘Dem som Hesiod og Homer har fortalt os – og også de andre digtere,’ svarede jeg. ‘De fandt jo på usande historier, som de fortalte til folk – og fortsætter med at fortælle.’

‘Hvad for nogle?’ spurgte han, ‘og hvad er det, du kritiserer dem for, når du siger det?’

‘Det som man først og fremmest må kritisere,’ sagde jeg. ‘Og da især når nogen fortæller en usandhed, der ikke er smuk.’

‘Og hvad er det?’

‘Det er når nogen med sin fortælling giver et fejlagtigt billede af, hvordan guder og heroer er, ligesom en maler, der maler ting, der slet ikke ligner det han vil have det til.’

‘Ja, og det er på sin plads at kritisere den slags. Men *hvordan* gør de det? Hvad er det for nogle usandheder, vi taler om?’

‘For det første er der den største usandhed – der handler om det allerstørste og vigtigste. Det var ikke smukt af ham, der har fortalt den historie, at sige, at Uranos gjorde de ting, som Hesiod påstår han gjorde, og at Kronos skulle have hævnnet ham.² Og Kronos’ bedrifter og det, han blev udsat for af sin søn – selv ikke hvis det var sandt, ville jeg mene, at man bare uden videre kunne fortælle det til uforstandige unge mennesker.

1. Græske spædbørn blev masseret, fordi man mente, at deres kroppe ville blive smukkere og stærkere af massagen.

2. Hesiod *Theogonien*, 154-181.

Tværtimod skulle man tie stille med det, og hvis det af en eller anden grund var nødvendigt at fortælle det, skulle færrest muligt høre det. Og kun under ed om hemmeligholdelse og efter at have ofret – ikke en gris – men et stort offer, der er svært at skaffe, for at så få som muligt kunne få det at høre.’

‘Ja,’ sagde han. ‘De fortællinger *er* nogle barske nogle.’

‘Og de skal ikke fortælles i vores by, Adeimantos,’ sagde jeg, ‘ligesom man heller ikke skal fortælle en ung tilhører, at han overhovedet ikke ville gøre noget opsigtsvækkende ved at begå de største uretfærdigheder eller ved at straffe sin fars uretfærdighed på alle tænkelige måder, men at han tværtimod blot vil gøre som de højeste og største guder.’

‘Nej, det ved Zeus!’ sagde han. ‘Jeg synes bestemt heller ikke, at de er egnede til at blive fortalt.’

‘Og i det hele taget,’ sagde jeg, ‘skal der ikke fortælles historier – som ikke engang er sande – om at guder ligger i krig med guder, om at de lægger planer og kæmper imod hinanden. Ikke hvis vi skal have de folk, der senere skal holde vagt over byen, til at mene, at det værste er uden videre at blive uvenner med hinanden. Det sidste vi har brug for, er, at de får fortalt historier og ser spraglede dekorationer med giganternes kampe og alle mulige varianter af gudernes og heroernes fjendskaber med deres egen slægt og familie. Tværtimod, hvis det på nogen måde skal lykkes os at overbevise dem om, at en borger aldrig har hadet en anden borger, og at det heller ikke er fromt at gøre det, så er det snarere denne slags historier, gamle mænd og koner skal fortælle dem lige fra de er små, og efterhånden som drenge bliver ældre, skal digterne tvinges til at holde sig tæt til dette princip, når de laver fortællinger. At Hera lægges i lænker af sin søn, at Hephaistos bliver smidt ned fra himlen af sin far for at ville redde sin mor fra at få tæsk og de gudekampe, Homer har digtet, skal ikke have adgang til byen, uanset om de er lavet med en dybere betydning eller ej.¹ For de unge er ikke i stand til at afgøre, hvad der har en dybere betydning, og hvad der ikke har, og de meninger, de tager ind i den alder, er som

1. At Hera blev lagt i lænker af sin søn, er en historie, de antikke kommentatorer kender fra et nu tabt Pindar-digt. Historien om Hephaistos kendes fra *Iliaden* 1.

586-594. Gudekampe omtales især i *Iliadens* 20. og 21. sang. Der var en lang tradition for at fortolke disse scener hos Homer allegorisk.

regel også dem, der er sværest at vaske bort og mest umulige at ændre. Og det er måske også derfor vi bør gøre alt hvad vi kan, for at det første de hører, er de smukkeste historier, man kan fortælle dem om godhed.'

'Ja, det giver mening,' sagde han. 'Men igen, hvis nogen nu kommer og spørger os, hvilke historier der er tale om, hvad skal vi så svare?'

Så sagde jeg: 'Adeimantos, lige nu er vi to ikke digtere, vi er grundlæggere af en by. Og grundlæggere skal kende de spor, digterne skal følge, når de fortæller deres historier, og ikke give dem lov til at gå imod dem – men de skal ikke selv lave historier.'

'Det er rigtigt nok,' sagde han. 'Men præcis disse spor for gudfortællinger – hvad ville de så være for nogle?'

'De vil være nogenlunde sådan her,' svarede jeg. 'Sådan som gud faktisk er, sådan skal man også altid gengive ham, uanset om man laver epik, lyrik eller tragedie.'

'Ja, det skal man.'

'Godt, og nu er gud jo rent faktisk god, og så er det sådan man skal beskrive ham, ikke sandt?'

'Jo selvfølgelig.'

'Og nu er der jo ikke noget af det der er godt, som er skadeligt. Vel?'

'Nej, det mener jeg ikke.'

'Og skader det, der ikke er skadeligt?'

'Nej, det kan der ikke være tale om.'

'Og det, der ikke skader – gør det noget dårligt?'

'Nej, det gør det heller ikke.'

'Og det, der ikke gør noget dårligt, vil vel heller ikke være årsag til noget dårligt?'

'Selvfølgelig ikke.'

'Og hvad med det her: Er det gode nyttigt?'

'Ja.'

'Altså er det årsag til, at det går én godt?'

'Ja.'

'Så det gode er altså ikke årsag til alting, men alene årsag til det, der går godt – ikke til det, der går dårligt?'

‘Helt afgjort,’ sagde han.

‘Så eftersom gud er god, kan han vel heller ikke være årsag til alting, sådan som de fleste går og siger. Han er tværtimod årsag til nogle enkelte ting, som mennesker kommer ud for, men ikke til de fleste. For vi kommer ud for langt færre gode ting end dårlige, og de gode kan man ikke angive nogen anden årsag til end ham, mens man for de dårlige tings vedkommende må lede efter årsagen et andet sted og ikke bebrejde gud.’

‘Jeg mener, du har fuldstændig ret.’

‘Jamen så,’ sagde jeg, ‘kan vi ikke acceptere, at hverken Homer eller nogen anden digter uden omtanke begår denne fejltagelse om guderne og siger, at

Altid står der i hallen hos Zeus to tønder på gulvet
én med det gode de gir, og én med det onde de sender.¹

Og at den, som Zeus giver en blanding af de to,

lider snart ondt i sit liv, snart lever han herlige stunder.

Mens den, han ikke giver en blanding, men giver rent fra den anden tønne, bliver

jaget af armod og sult over jordens hellige flade.

Eller at det er Zeus, der

goder og onder iblandt os fordeler.²

Og hvis nogen siger om den krænkelse af eder og våbenhvile, som Pandaros begik, at det skete på grund af Athene og Zeus, vil vi ikke billige det,³ og heller ikke at gudindernes væddestrid og dom skyldtes Themis og Zeus. Desuden skal man ikke tillade de unge at høre det, Aischylos fortæller – at

en gud la’r skylden gro i mennesket
så snart som han vil styrte deres hjem i grus.⁴

1. *Iliaden* 24.527-528. De to næste citater er vers 530 og 532.

2. Verset i denne form er ukendt, men det bygger på samme poetiske tradition som de øvrige citater.

3. Episoden er udførligt beskrevet i *Iliaden* 4.69ff.

4. Aischylos fragment 156.

Hvis nogen – som her – vil lave et digt om Niobes eller pelopidernes lidelser, om den trojanske krig eller om noget andet af den slags, så skal vi enten ikke tillade, at de omtaler det som en guds værk, eller også – hvis det *er* en guds værk – må de finde en forklaring på det i stil med den, vi nu søger. Og så må man sige, at det guden gjorde, var retfærdigt og godt, og at det hjalp folk at blive straffet. At dem der blev straffet, var nogle ulykkelige stakler, og at den, der gjorde det, var en gud, dét skal digteren ikke have lov at sige. Skulle han derimod sige, at det var fordi de havde brug for straf, at de dårlige mennesker var nogle ulykkelige stakler, og at de blev hjulpet af guden ved at blive straffet, skal man give lov til det. Men det udsagn, at en gud – som er god – er årsag til noget dårligt, må man bekæmpe på enhver måde. Man må ikke tillade nogen at sige den slags i ens by, hvis den skal have ordentlige love, og ingen må høre det, hverken ung eller gammel, lige meget om det er fortalt på vers eller ej. De udsagn ville være ugudelige, hvis de blev fremsat, og desuden ville de hverken være gavnlige for os eller i samklang med hinanden.

‘Jeg stemmer for din lov,’ sagde han, – og jeg er godt tilfreds med den.’

‘Godt,’ sagde jeg, ‘det ville altså være en af de love om guderne, et af de spor, som fortællere og digtere skal følge i deres fortællinger og digte: At gud ikke er årsag til alting, men kun til det gode.’

‘Det er rigtigt,’ svarede han, ‘og det må være tilstrækkeligt.’

‘Hvad siger du så til at lade den følgende lov gælde som vores andet spor? Sig mig, tror du, at gud er en troldmand, der med fuldt overlæg kan vise sig i forskellige former på forskellige tidspunkter? Bliver han selv nogle gange til noget andet ved at ændre sit udseende og antage mange forskellige skikkelser, mens han andre gange blot narrer os til at tro, at det er det, han gør? Eller mener du, at han er én og mindst af alt afviger fra sin egen form?’

‘Det kan jeg ikke sige sådan lige på stående fod.’

‘Hvad så med det her: Er det ikke nødvendigvis sådan, at hvis noget afveg fra sin egen form, så ville det enten forandre sig af sig selv – eller blive forandret af noget andet?’

‘Jo, det er rigtigt.’

‘Men
andres c
forand
andres a
sundest

‘Best

‘Og v
standig
ryste og

‘Jo.’

‘Og
ber, byg
ning or
mindst

‘Ja,

‘Alt
ning e
fra no

‘De

‘Og
bedst:

‘Ja,

‘Så
mang

‘Ja

‘M

‘Ja
– hvi

‘V
til no

‘T

forar
eller

T

sig s
ske
hels

1 Niobes eller pelopi-
om noget andet af den
taler det som en guds
: - må de finde en for-
: så må man sige, at det
det hjalp folk at blive b
ulykkelige stakler, og
digteren ikke have lov
ordi de havde brug for
ykelige stakler, og at
et, skal man give lov til
od - er årsag til noget
e. Man må ikke tillade
il have ordentlige love,
ammel, lige meget om c
e være ugudelige, hvis
en være gavnlige for os

og jeg er godt tilfreds

n af de love om guder-
e skal følge i deres for-
alting, men kun til det

å være tilstrækkeligt.
le lov gælde som vores d
ldmand, der med fuldt
å forskellige tidspunk-
et andet ved at ændre
e skikkelser, mens han
t er det, han gør? Eller
iger fra sin egen form?
ående fod.

endigvis sådan, at hvis
t enten forandre sig af e
ndet?

'Men er det ikke sådan, at det der har det bedst, mindst for-
andres og bevæges af noget andet? Når for eksempel kroppen
forandres af sult, tørst og anstrengelse, og alle planterne for-
andres af sol og vind og den slags påvirkninger, er det så ikke de
sundeste og stærkeste, der bliver mindst forandret?' 381

'Bestemt.'

'Og ville det ikke være den sjæl, der er mest tapper og for-
standig, som udefrakommende påvirkninger mindst vil kunne
ryste og forandre?'

'Jo.'

'Og det gælder vel også for alle de forarbejdede ting - redska-
ber, bygninger, beklædningsgenstande - ud fra samme betragt-
ning om, at de ting der er godt lavet og i god stand, forandres
mindst af tiden og andre påvirkninger.'

'Ja, sådan er det.'

'Alt det, der er smukt - om det nu skyldes natur, forarbejd- b
ning eller begge dele - er mindst modtageligt for forandring
fra noget andet.'

'Det lader det til.'

'Og gud og det der hører til gud, er jo i enhver henseende
bedst.'

'Ja, selvfølgelig.'

'Så ud fra den betragtning vil gud være den sidste til at have
mange skikkelser.'

'Ja, det vil han.'

'Men vil han så selv kunne forandre og omforme sig?' 20

'Ja,' svarede han, 'det er klart, at det må være sådan det sker
- hvis det altså sker.'

'Vil han så omforme sig selv til det bedre og smukkere eller
til noget, der er dårligere og mere hæsligt end ham selv?'

'Det må være til det dårligere,' svarede han, 'hvis altså han c
forandrer sig. For vi skal vel ikke sige, at gud mangler skønhed
eller godhed.'

'Nej, du har fuldstændig ret,' sagde jeg. 'Og når det forholder
sig sådan, Adeimantos, tror du så, at nogen - gud eller menne-
ske - vil være villig til at gøre sig selv dårligere på nogen som
helst måde?'

‘Det er umuligt,’ svarede han.

‘Og så er det altså umuligt,’ sagde jeg, ‘selv for gud at ville ændre sig. Tværtimod lader det til, at hver af dem er så smuk og god, som det er muligt, og altid forbliver én i sin egen skikkelse.’

‘Ja,’ svarede han, ‘det mener jeg er helt nødvendigt.’

‘Nå, min ven,’ sagde jeg. ‘Så er der altså ikke nogen digter, der skal fortælle os, at

guder kan tage enhver slags skikkelse på sig og gæste
menneskers byer som ukendte folk fra fremmede lande.¹

Heller ikke Proteus og Thetis er der nogen, der skal sige usandheder om,² ligesom de heller ikke i tragedier eller andre digte skal indføre Hera, forandret til en præstinde, der samler ind til

den argeiske flods livgivende sønner.³

Og der er mange usandheder af samme slags, som de ikke skal fortælle – ligesom mødre ikke skal tro dem og skræmme deres børn med dårlige historier om guder, der går omkring om natten i skikkelse af alverdens fremmedartede folk. For dermed undgår vi både, at de taler blasfemisk om guderne, og at de gør deres børn til nogle kujoner.’

‘Ja, det skal de ikke,’ sagde han.

‘Men til gengæld er det måske sådan,’ fortsatte jeg, ‘at guderne godt nok ikke selv vil forandre sig, men så får det til at se ud, som om de viser sig for os i alverdens skikkelser, ved at narre og fortrylle os?’

‘Måske,’ sagde han.

‘Hvad skal det sige?’ sagde jeg. ‘Ville en gud fremvise et syn enten i ord eller handling, fordi han ønskede at fortælle noget usandt?’

‘Det ved jeg ikke,’ svarede han.

‘Ved du ikke,’ spurgte jeg, ‘at den sande usandhed, hvis man kan sige sådan, er hadet af alle guder og mennesker?’

‘Hvordan skal det forstås?’ spurgte han.

‘Det skal forstås sådan her,’ svarede jeg. ‘Usandheder i de væsentligste dele af én selv og om de væsentligste emner er der

1. *Odysseen* 17.485-486.

2. Jf. *Odysseen* 4.456-8 og Pindars
Fjerde nemeiske Ode 62-68.

3. Aischylos fragment 168. Verset stammer
fra den tabte tragedie *Xantriai*.

ingen, der vil have. Tværtimod er det dét sted, hvor alle frygter det allermest.'

'Jeg forstår stadig ikke, hvad du mener,' sagde han.

'Det er fordi,' sagde jeg, 'du tror, jeg siger et eller andet meget klogt og ophøjet. Men jeg siger bare, at det i sin sjæl at tro på usandheder om hvordan noget faktisk er, og at have fået dem fortalt, så man er uvidende og har usandheden i sig – rummer den i sjælen – det er dét alle allerhelst ville undgå, og netop dét sted hader de usandhed allermest.'

'Ja, i høj grad,' svarede han.

'Og det ville altså være fuldstændig korrekt, sådan som jeg gjorde for et øjeblik siden, at kalde dette for den sande usandhed: uvidenheden i sjælen hos den, der har fået usandheden fortalt. For den talte usandhed er en slags efterligning af det, der er sket i sjælen, et billede der er blevet til senere, og ikke en ren, ublandet usandhed. Er det ikke sådan?'

'Jo, helt bestemt.'

'Den rigtige usandhed er ikke kun hadet af guder, men også af mennesker.'

'Ja, det mener jeg.'

'Hvad så med den talte usandhed? Hvornår og for hvem er den nyttig, så den ikke fortjener vores had? Er det ikke over for fjender? Og over for dem, vi kalder vores venner, når de af galsskab eller tankeløshed forsøger at gøre noget forkert? Så er den nyttig til at afværge det med – som en medicin. Og også i de historiefortællinger, vi talte om lige før;¹ fordi vi ikke ved, hvordan det virkelig forholder sig med fortidens begivenheder, fortæller vi en usandhed, som vi så vidt muligt får til at ligne sandheden, og på den måde gør vi den nyttig.'

'Ja, det er lige sådan, det er.'

'Ifølge hvilken af de to er usandheden så nyttig for gud? Ville han fortælle usandheder, der ligner sandheden, fordi han ikke ved noget om fortidens begivenheder?'

'Det ville være en latterlig påstand!' sagde han.

'Der er altså ikke nogen usand digter i guden.'

'Nej, det mener jeg ikke.'

1. Diskussionen begynder i 378e.

‘Men ville han fortælle usandheder af frygt for sine fjender?’

‘Langt fra!’

‘Men på grund af tankeløshed og galskab blandt sine nærmeste?’

‘Nej, ingen tankeløs eller gal er ven af guderne,’ svarede han.

‘Der er altså ingen grund til, at gud skulle fortælle usandheder.’

‘Det er der ikke, nej.’

‘Det daimoniske og det guddommelige er altså i enhver henseende uden usandhed?’

‘Ja, fuldstændig,’ sagde han.

‘Gud er altså noget fuldkommen entydigt og sandt, både i handling og i tale; han forandrer ikke sig selv, og narrer ikke andre med syn, ord eller afsendelse af tegn, hverken når de drømmer eller er vågne.’

‘Ja, sådan ser det også ud for mig,’ svarede han, ‘når du siger det.’ 383

‘Så du er enig i,’ spurgte jeg, ‘at dette er det andet spor, som man må følge, når man fortæller eller digter om guderne: At de ikke er troldmænd, der omformer sig selv, og at de heller ikke vildleder os med usandheder i ord eller handling?’

‘Jeg er enig.’

‘Der er meget hos Homer, som vi roser, men vi vil altså ikke rose, at Zeus sender drømmen til Agamemnon.¹ Og Aischylos får heller ikke ros, når Thetis siger, at Apollon sang ved hendes bryllup, hvor han “berettet om den lykke hendes børn sku få” –

med lange liv at leve hen i fred for sot.

Det hele sagde han og sang mig en paian

om himlens gunst og lykken min – en fryd for mig!

– som troede på, at Phoibos’ mund, guddommelig, var uden usandhed, og fyldt med spådomsord.

Det sang han selv, han var der selv til fest,

fortalte selv, og det var ham der dræbte – selv!

mit barn, mit eget barn.²

1. *Iliaden* 2.1-34.

2. Aischylos fragment 350.

ine fjender?

dt sine nær-

svarede han.

tælle usand-

enhver hen-

sandt, både

g narrer ikke

rken når de

‘når du siger 383

let spor, som

derne: At de

e heller ikke

vil altså ikke

Aischylos får

ved hendes b

ørn sku få” –

r mig!

nelig,

d.

v!

Når nogen siger sådan noget om guderne, skal vi blive vrede. c
Vi skal ikke give ham noget kor og heller ikke tillade lærerne at
benytte ham i opdragelsen af de unge, hvis vagterne skal være
gudfrygtige og guddommelige i det omfang, det er muligt for et
menneske.’

‘Jeg er fuldstændig enig i disse spor,’ sagde han, ‘og ville be-
nytte dem som love.’